

НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ КИРИЛА СТУДИНСЬКОГО ТА ЮРІЯ ПАНЕЙКА У КРАКОВІ ЗА ЧАСІВ АВСТРО-УГОРСЬКОЇ МОНАРХІЇ ТА ДРУГОЇ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ

Новіцька Ю.Й.

Київський національний лінгвістичний університет

До видатних особистостей, які походять з України належать відомі вчені літературознавець Кирило Студинський та правознавець Юрій Панейко, які в певний період свого життя жили і працювали в Кракові.

Юрій Лукич Панейко народився 3 квітня 1886 року в місті Золочеві (нині Тернопільська область) в сім'ї державного службовця. Про батька Луку маємо мало інформації, він помер, коли Юрієві було всього 11 років. Лишилася мати і шестеро малих дітей: Василь, Юрій, Люція, Марія, Олександр і Тадей. Цікавою особистістю була мати Кароліна, уроджена Попп. Вона була чистокривною німкенню, походила з німецьких колоністів у Галичині. Народилася 1859 року в селі Багінсберг на Коломийщині. До кінця свого життя не навчилася української мови, могла порозумітися ламаною польською мовою. Дала своїм дітям українське виховання і середню та вищу освіту. [3;5].

У родинному місті Золочеві він ходив до народної школи і закінчив 6 клас гімназії. У зв'язку з тим, що родина переїхала до Львова, подальшу свою гімназійну науку він продовжував у п'ятій державній гімназії цього міста, де 1 липня 1905 року одержав свідоцтво зрілості з відзнакою. Цього ж року записався на факультет права і політичних наук Львівського університету. Там само, в 1910 році, закінчив своє навчання одержавши ступінь доктора прав. Відразу ж після закінчення студій Ю. Панейко вступив на політично-адміністративну службу в галицькому намісництві, залишившись урядовцем аж до розвалу Австро-Угорської монархії. Виконував там різні функції, між іншим, також функцію особистого секретаря останнього намісника Галичини графа Гуйна. Адміністративним урядовцем лишався він і за польських часів до часу іменування його професором університету. [3;7]

Праця державного службовця не задовільняла амбіцій Ю. Панейка. Він не зупинявся на досягнутому, а поглиблював свої теоретичні знання практикою. Вже в 1911 році він поїхав на студії до Німеччини, в університеті Галле-Салле студіював додатково державне й адміністративне право під керівництвом проф. Едмунда Бернацкіа. Роком пізніше працював науково у Віденському університеті під керівництвом того ж професора. В 1913 році працював в Імператорській публічній бібліотеці Санкт-Петербургу, де вивчав матеріали з російського права. За рекомендацією львівського університету на всі ці подорожі він отримував державні стипендії, а як урядовець – відпустки. [3;7]

Перша світова війна і повоєнні роки не були сприятливі для наукової кар'єри. Але Ю. Панейко, маючи перед очима обрану ціль, концентрує свою увагу на певних проблемах, які не покидатимуть його до кінця життя. Це проблеми свавоврядування. Щоб їх всебічно опрацювати і вивчити, він в 1924

році їде до Швейцарії на нову студійну подорож і там зблизька приглядається до устаткування-правних відносин цієї класичної країни самоврядування. Звідти відразу ж вирушає до Парижу, де в 1926 році з'являється друком його твір "Гене́за й підстави європейського самоврядування", який перевидається в 1934 році в Польщі. [3;7]

"Гене́за й підстави європейського самоврядування" праця, на основі якої Ю.Панейко габілітується в 1926 році на доцента адміністрації й адміністративного права в Ягеллонському університеті в Кракові. Так були закладені основи для дальшої наукової кар'єри, про яку Панейко мріяв. Доцентура Ю. Панейка не тривала довго, лише два роки. Тим часом стає вакантною катедра адміністрації й адміністративного права в університеті Ст. Баторія у Вільно, яку пропонують нашому вченому на посаду надзвичайного професора. З 1948 року перебуває в Мюнхені на посаді ректора Українського вільного університету. Там опублікував працю "Теоретичні основи місцевого самоврядування" (1963). Помер 1973 року. [3;7]

Кирило Студинський опублікував понад 500 праць. Його науковий діапазон охоплює загальне мовознавство, слов'янську філологію та історію слов'ян, українську словесність, історію і філософію християнства, патрологію церкви тощо. Володів шістьма стародавніми та десятьма сучасними мовами. Його перу належить велика кількість поезій, тритомна повість "По́ема молодості" (1919) та інші твори.

Він народився 4 жовтня 1868 р. в с. Кип'ячка (нині Тернопільський район), в сім'ї священика. 1 вересня 1876 р. розпочав навчання в народній школі. З 1878 по 1887 р. навчався у гімназіях Тернополя і Львова. У 1887 р. закінчив з відзнакою Львівську академічну гімназію і вступив на теологічний факультет Львівського університету. З 1889 р. для поглиблення знань навчався у Віденському університеті. 17 лютого 1894 р. йому присвоєно ступінь доктора філософії зі спеціальності "Слов'янська філологія" за фундаментальну монографію про духовне життя України у XVII-XVIII століттях. [2;76]

У травні 1894 р. заради детальнішого вивчення польської словесності та російської літератури XIX ст. вступив до Берлінського, а згодом до Київського університету Святого Володимира і в Духовну академію. А в травні 1895 р. виїхав на навчання до Петербургу. Згодом 28-річний Кирило Студинський успішно захистив на філософському факультеті Ягеллонського університету у Кракові свою доцентську габілітаційну роботу. З 1896-1899 року викладав у цьому ж університеті, а далі продовжував працювати професором української словесності та старослов'янської мови у Львівському університеті. [1]

З 1919 р. К. Студинський – дійсний член Наукового товариства ім. Т. Шевченка (НТШ) у Львові, де керував науковою школою літературознавців-славістів. У листопаді 1923 р. він став головою НТШ, яке очолював дев'ять років. У 1929 р. за рекомендацією А. Кримського К. Студинського обрали дійсним членом Всеукраїнської Академії наук, одночасно він працював проректором з наукової частини Львівського університету. У 1941 р. був репресований сталінським режимом і загинув при таємних обставинах. [2;78]

Вищезгадані вчені зробили великий внесок в науку не лише Польщі та України, але й світової науки.

Література:

1. Кирило Студинський і радянська влада // Час і Події. - № 44. – 11 лютого 2006. <http://www.chasipodii.net/article/292/?vsid=0845cad7298492998a6b17dab7da8f89>
2. Кліш А. Кирило Студинський: життя та діяльність // Збірник наукових праць: Інтелігенція і влада. – 2006. – Вип. 6. – С. 74-83.
3. Соколюк З. Юрій Панейко 3.4.1886-18.8.1973//Збірник на пошану Юрія Панейка. Український Вільний університет. – Науковий збірник. – Том XI. – с. 5-22.